

29 Cdo 4747/2016

ROZSUDEK

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Zavázala a soudců JUDr. Petra Gemmela a JUDr. Filipa Cilečka v právní věci žalobkyně obce Sulice, se sídlem v Sulicích, Kostelecká 150, PSČ 251 68, identifikační číslo osoby 00240818, zastoupené JUDr. Erikem Zemanem, advokátem, se sídlem v Praze 2, Slavíkova 1568/23, PSČ 120 00, proti žalované Raiffeisenbank a. s., se sídlem v Praze 4, Hvězdova 1716/2b, PSČ 140 78, identifikační číslo osoby 49240901, o zaplacení částky 857.994 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 6 Cm 85/2014, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 6. dubna 2016, č. j. 5 Cmo 315/2015-62, takto:

I. Dovolání se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 17. června 2015, č. j. 6 Cm 85/2014-44, Městský soud v Praze zamítl žalobu, kterou se žalobkyně (obec Sulice) domáhala vůči žalované (Raiffeisenbank a. s.) zaplacení částky 857.994 Kč s příslušenstvím (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

Soud prvního stupně vyšel zejména z toho, že:

1/ Na žádost společnosti STAEG spol. s r. o. (dále jen „společnost S“) vystavila žalovaná dne 2. června 2014 ve prospěch žalobkyně neodvolatelnou bankovní záruku č. 141248, v níž se zavázala zaplatit bez námitek a bez zkoumání právního důvodu každou žalobkyní požadovanou částku až do celkové výše zaručené částky 857.994 Kč, a to do sedmi pracovních dnů po obdržení řádně podepsané první písemné výzvy žalobkyně k plnění, která bude v souladu se všemi podmínkami této bankovní záruky a bude obsahovat písemné prohlášení žalobkyně, že společnost S (jako zhotovitel) nesplnila své povinnosti vyplývající ze smlouvy o dílo uzavřené dne 8. října 2010 (dále jen „smlouva o dílo“), ve znění dohody o narovnání uzavřené dne 19. prosince 2013 (dále jen „dohoda o narovnání“). Výzva k plnění musí obsahovat specifikaci zhotovitele, smlouvy o dílo a dohody o narovnání a provedeného díla. Z důvodu identifikace je rovněž nutné, aby každá výzva žalobkyně k plnění byla doručena ve formě dopisu doručeného provozovatelem poštovních služeb prostřednictvím banky žalobkyně, která zároveň potvrdí pravost podpisů na příslušné výzvě k plnění a oprávněnost podepsaných osob zastupovat žalobkyni.

2/ Podle záruční listiny bankovní záruka „nabývá účinnosti“ v den připsání částky minimálně v souhrnné výši 857.994 Kč na účet společnosti S č. XY vedený u žalobkyně jednorázově nebo ve více částkách, „vždy však s uvedením variabilního symbolu XY“.

3/ Žalobkyně poukázala dne 30. června 2014 na účet označený v záruční listině částku 857.994 Kč, jako variabilní symbol platby však uvedla č. „9“.

4/ Dopisem ze dne 23. září 2014 žalobkyně prohlásila, že společnost S nesplnila své povinnosti vyplývající ze smlouvy o dílo a z dohody o narovnání a vyzvala žalovanou k zaplacení částky 857.994 Kč z titulu bankovní záruky.

5/ Žalovaná odmítla plnit (mimo jiné) s odůvodněním, že bankovní záruka nenabyla účinnosti, jelikož na účet společnosti S označený v záruční listině nebyla připsána částka 857.994 Kč pod variabilním symbolem XY.

6/ Dopisem ze dne 1. června 2015 žalobkyně sdělila žalované, že platbu ve výši 857.994 Kč provedenou na účet společnosti S dne 30. června 2014 označuje variabilním symbolem XY a současně určuje, že tato částka byla hrazena za účelem účinnosti bankovní záruky.

Na tomto základě soud prvního stupně – odkazuje na ustanovení [§ 2029](#), [§ 2030](#), [§ 2034 odst. 1](#), [§ 2035 odst. 1](#) a [§ 2038 zákona č. 89/2012 Sb.](#), občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) – uzavřel, že žalobou uplatněný nárok není důvodný.

Přitom zdůraznil, že bankovní záruka vzniká prohlášením vystavce, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžité částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh anebo se splní určité podmínky uvedené v záruční listině. Bankovní záruka má formální a abstraktní charakter. V projednávané věci však žalobkyni právo na plnění z bankovní záruky nevzniklo, když jednou z podmínek ručení žalovaného za splnění zajištěného dluhu bylo také připsání částky 857.994 Kč na účet společnosti S označený v záruční listině, a to s uvedením variabilního symbolu XY. Předmětná částka sice byla na označený účet připsána, platba však byla identifikována jiným variabilním symbolem.

Jestliže bankovní záruka nenabyla účinnosti, nebyla žalovaná povinna z bankovní záruky plnit. Okolnost, že žalobkyně následně žalované doložila, že předmětnou částku uhradila na účet společnosti S právě ona, a dodatečně tuto platbu také označila správným variabilním symbolem, na uvedeném závěru nemůže nic změnit. Identifikátor platby totiž určila v záruční listině společnost S, bez jejíhož pokynu nelze nesprávně označenou platbu „akceptovat za účelem nabytí účinnosti bankovní

záruky“.

Podle přesvědčení soudu prvního stupně žalovaná postupovala v posuzovaném případě správně, jestliže zkoumala přísně stanovené formální podmínky nabytí účinnosti bankovní záruky a dospěla následně k závěru, že tyto podmínky splněny nebyly a žalobkyni proto nelze plnění z bankovní záruky poskytnout.

Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně v závěru, podle kterého bankovní záruka vystavená žalovanou nenabyla účinnosti. K argumentaci soudu prvního stupně v tomto směru doplnil, že podle podmínek formulovaných v záruční listině nebylo pro účinnost bankovní záruky zapotřebí, aby předmětnou částku poukázala na účet společnosti S právě žalobkyně, nýbrž to, že platba bude označena variabilním symbolem XY, což se nestalo. Nedošla-li na uvedený účet platba označená (v bankovní záruce) stanoveným identifikátorem, nemohla žalovaná (v rozporu s bankovní zárukou) „iniciativně a svévolně podřazovat“ takovou platbu dle svého uvážení.

Podle odvolacího soudu nemůže být rovněž žádných pochyb o tom, že nestanovila-li podmínky účinnosti bankovní záruky žalobkyně, je vyloučeno, aby do nich mohla jakýmkoliv způsobem zasahovat.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které má za přípustné podle ustanovení [§ 237 zákona č. 99/1963 Sb.](#), občanského soudního řádu (dále též jen „[o. s. ř.](#)“), s tím, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na vyřešení otázek hmotného práva, jež dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu nebyly vyřešeny.

Podle dovolatelky odvolací soud (stejně jako soud prvního stupně) „na věc aplikoval nepřiměřený formalismus a za jedinou rozhodnou bral pouze skutečnost uvedení variabilního symbolu při zadání platby, aniž by se jakkoliv zabýval projevem vůle žalobkyně jakožto plátce a souvisejících okolností, ke kterým měl dospět prostřednictvím výkladu právního jednání“.

Soudy nižších stupňů podle dovolatelky nesprávně považovaly v záruční listině uvedenou podmínku nabytí účinnosti bankovní záruky za podmínku pro poskytnutí plnění z bankovní záruky podle ustanovení [§ 2029 odst. 1](#) a [§ 2034 odst. 1 o. z.](#), přitom ve skutečnosti šlo o odkládací podmínku podle [§ 548 o. z.](#), pro niž se přísně formalistické pojetí aplikované soudy nižších stupňů nemůže uplatnit. Povinností soudů rozhodujících v dané věci proto bylo posoudit veškeré okolnosti, zejména zda došlo nebo nedošlo ke splnění odkládací podmínky, tedy zda byl projev vůle žalobkyně natolik srozumitelný a určitý, že i navzdory administrativnímu pochybení při uvedení variabilního symbolu byla zřejmá vůle plátce tuto podmínku splnit.

Přestože předmětná platba, pokračuje dovolatelka, nebyla označena požadovaným variabilním symbolem, byl její projev vůle srozumitelný a určitý, neboť jako beneficiet bankovní záruky sama platbu provedla, a to na stanovený účet a v určeném termínu, následně navíc platbu opakovaně vůči žalované identifikovala jako platbu, jež byla podmínkou pro nabytí účinnosti bankovní záruky. Určení účelu platby (plnění konkrétního závazku) je přitom jednostranným právním úkonem, přičemž zákon neobsahuje bližší úpravu způsobu, kterým plátce může takovou identifikaci provést. Skutečnost, že jedna strana požaduje u platby uvedení určitého variabilního symbolu, ještě nemá podle názoru dovolatelky za následek, že nebude-li administrativním pochybením uveden požadovaný údaj, případně bude uveden chybně, bude se na platbu hledět jako by provedena vůbec nebyla.

Se zřetelem k výše uvedenému je dovolatelka přesvědčena, že splnila veškeré podmínky pro nabytí účinnosti bankovní záruky, když z provedené platby a dalších okolností je zřejmé, že jde právě o platbu, na jejíž uskutečnění byla vázána účinnost bankovní záruky.

Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Rozhodné znění [občanského soudního řádu](#) pro dovolací řízení (do 29. září 2017) se podává z části první, článku II bodu 2 zákona č. [296/2017 Sb.](#), kterým se mění zákon č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013 Sb.](#), o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání žalobkyně je přípustné podle ustanovení [§ 237 o. s. ř.](#), a to k řešení otázek dovolatelkou otevřených, dosud v daných souvislostech dovolacím soudem nezodpovězených.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Vzhledem k době vystavení záruční listiny se právní poměr účastníků (založený touto listinou) řídí zákonem č. [89/2012 Sb.](#), občanským zákoníkem (srov. ustanovení [§ 3028 odst. 1](#) a [§ 3073 o. z.](#))

Podle ustanovení [§ 2029 o. z.](#) finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku (odstavec 1). Záruční listina vyžaduje písemnou formu (odstavec 2).

Podle ustanovení [§ 2034 odst. 1 o. z.](#) výstavce ručí za splnění zajištěného dluhu do výše a za podmínek uvedených v záruční listině. Výstavce může vůči věřiteli uplatnit pouze námitky, jejichž uplatnění záruční listina připouští (odstavec 1).

Podle ustanovení [§ 2035 o. z.](#) jsou-li podmínky uvedené v záruční listině splněny, splní výstavce povinnost z finanční záruky, pokud jej k tomu věřitel vyzve v písemné formě. Podmiňuje-li záruční listina plnění výstavce předložením určitého dokumentu, musí být předložen při výzvě nebo bez zbytečného odkladu po ní, avšak vždy za trvání finanční záruky (odstavec 1). Nevyplyvá-li ze záruční listiny něco jiného, nemůže výstavce uplatnit vůči věřiteli námitky, které by vůči němu byl oprávněn

uplatnit dlužník. Předchozí výzva věřitele, aby dlužník splnil dluh, se vyžaduje, stanoví-li to záruční listina (odstavec 2).

Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že platná právní úprava bankovní záruky (finanční záruky) obsažená v ustanovení [§ 2029 až § 2039 o. z.](#) v zásadě vychází z úpravy tohoto institutu v zákoně č. [513/1991 Sb.](#), obchodním zákoníku, účinném do 31. prosince 2013 [k tomu srov. též důvodovou zprávu k návrhu občanského zákoníku (sněmovní tisk číslo 362, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010 – 2013)]. I v poměrech dané věci jsou proto nadále využitelné závěry, z nichž soudní praxe ustáleně vychází a podle kterých:

1/ Při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplývá z obsahu záruční listiny.

2/ Nevyplyvá-li z obsahu bankovní záruky něco jiného, má tato záruka povahu bezpodmínečné bankovní záruky (tj. záruky na první výzvu a bez námitek). Při této formě bankovní záruky se neuplatní ani princip akcesority, ani princip subsidiarity.

3/ V rozsahu vyplývajícím ze záruční listiny může mít bankovní záruka podmíněčnou povahu a banka si v ní může vyhradit některé nebo všechny námitky, které má vůči věřiteli v souvislosti se zajištěným závazkem dlužník. V záruční listině tak může být stanovena (v určitém rozsahu nebo zcela) akcesorita bankovní záruky, jakož i subsidiarita bankovní záruky (např. věřitel musí napřed požadovat zaplacení na dlužníku, nebo jej žalovat či dokonce neúspěšně vést exekuci na jeho majetek).

4/ Obsah práv a povinností banky a oprávněného z bankovní záruky je dán striktně (jen) obsahem záruční listiny. Nejsou-li splněny podmínky stanovené v záruční listině, nelze plnění z bankovní záruky požadovat.

K tomu srov. např. důvody rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. [29 Cdo 2387/2007](#), uveřejněného pod číslem [18/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek](#), ze dne 28. května 2014, sp. zn. [32 Cdo 1730/2012](#), ze dne 30. března 2016, sp. zn. [29 Cdo 2171/2014](#), uveřejněného pod číslem [92/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek](#), nebo ze dne 31. srpna 2016, sp. zn. [32 Cdo 4752/2014](#).

V poměrech projednávané věci se z vystavené záruční listiny podává, že žalované mohla vzniknout povinnost plnit žalobkyni z bankovní záruky jen při splnění (v záruční listině blíže) vymezených podmínek (pisemné prohlášení o nesplnění zajištěného závazku, stanovený způsob doručení výzvy k plnění a ověření pravosti podpisů a oprávnění jednajících osob) a dále za předpokladu, že bankovní záruka nabude účinnosti. Účinnost bankovní záruky pak podle výslovného prohlášení žalované v záruční listině byla vázána na okamžik, kdy na účet společnosti S č. XY vedený žalovanou bude připsána (jednorázově či ve více částkách) částka 857.994 Kč, a to „vždy s uvedením variabilního symbolu XY“.

Formální princip ovládající posuzování, zda byly splněny podmínky pro plnění z bankovní záruky (tedy v zásadě prosté poměření toho, zda skutečnosti tvrzené či doložené osobou oprávněnou z bankovní záruky odpovídají podmínkám uvedeným v záruční listině – srov. [§ 2035 o. z.](#)), se podle přesvědčení Nejvyššího soudu s ohledem na povahu bankovní záruky uplatní (musí uplatnit) rovněž při zkoumání, zda bankovní záruka vůbec – s ohledem na obsah vystavené záruční listiny a požadavky v ní formulované – nabyla účinnosti.

Jestliže v posuzovaném případě podle prohlášení žalované v záruční listině bylo pro nabytí účinnosti nezbytné, aby na označený bankovní účet společnosti S byla připsána částka 857.994 Kč, a to „vždy“ s konkrétním variabilním symbolem uvedeným v záruční listině (odpovídajícím číslu přebírané bankovní záruky), mohla žalobkyně (případně i prostřednictvím jiných osob) uvedenému požadavku dostát jen tehdy, byla-li by uvedena částka na označený účet nejen připsána, ale též (způsobem souladným s obsahem záruční listiny) řádně identifikována.

Nelze v této souvislosti rovněž pominout, že žalovaná jako osoba stojící vně závazkového vztahu mezi žalobkyní a společností S (z něhož měl vzejít zajišťovaný dluh) není nejen oprávněna, ale ani schopna (jinak než záruční listinou upraveným způsobem) zkoumat či prověřit, jaký byl skutečný účel platby připsané sice na účet společnosti S, označené však jiným variabilním symbolem než určovala záruční listina (jaký dluh byl takovou platbou ve skutečnosti plněn), případně zda poskytnuté plnění vskutku vyvolalo zamýšlené právní účinky (zda jí byl dluh splněn a pokud nikoli, jak bylo s dotčenou částkou dále naloženo apod.) Vystavená záruční listina přitom v tomto směru žádné oprávnění či povinnosti žalované nezakládá, naopak zjevně akcentuje (srov. výslovně zdůrazněnou potřebu „vždy“ platbu identifikovat uvedeným variabilním symbolem) pouze formální označení platby.

Jestliže soudy obou stupňů dospěly za tohoto stavu k závěru, že bankovní záruka nenabyla účinnosti a žalobkyni právo na poskytnutí peněžitého plnění z bankovní záruky nevzniklo, je jejich právní posouzení věci správné.

Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu věcnou správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž z obsahu spisu neplynou ani vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání soud přihlíží z úřední povinnosti ([§ 242 odst. 3 o. s. ř.](#)), Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení [§ 243d písm. a\) o. s. ř.](#) zamítl.

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení se opírá o ustanovení [§ 243c odst. 3](#), [§ 224 odst. 1](#) a [§ 142 odst. 1 o. s. ř.](#), když dovolání žalobkyně bylo zamítnuto a žalované podle obsahu spisu v dovolacím řízení náklady nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 24. 10. 2018

JUDr. Jiří Zavázal předseda senátu